

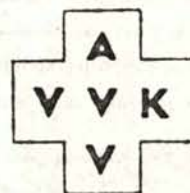
STICHTING RENE DE CLERCQ v.z.w.

Secretariaat Jan Dhaluin Beverenstraat 16 8740 Deerlijk
Telefoon 056/71 43 37 Kredietbank 463-5147011 71

NIEUWSBRIEF 1987 - 1988

*Elza Constantia
Paulina Vis-De Clercq
1906-1989*

Alles voor Vlaanderen
Vlaanderen voor Christus

In Liefde en Vriendschap voor het hoogste Goed,
Streed Elza. Voor Vaders lied- erfdeel met moed!
Heeft menigeen haar niet begrepen
Zij heeft volbracht haar taak.

"Voor Vlaanderens Cultuurgoed, heb ik gestreden!"
Dr. Pieter Vis

uit De Noodhoorn

WANNEER DE TIJD ZAL KOMEN

Wanneer de tijd zal komen
Dat ik in eigen land zal vreemde zijn;
Dan zoek ik vruchteloos naar de oude boomen
En de oude vrienden mijn.
Ik heb mijn lief, mijn leed en leven
Mijn arme volk gegeven;
Schenk velen veel, vraag niemand iets.
Mocht moederaarde mij bedekken als goed koren.
Alwaar ik lig zal men een wonder hooren:
Schoon ruischend Dietsch.

Op maandag 16 januari 1989, ontsliep in geloof en diepe vrede
in God en Heiland,
mijn lieve Elza, geboren op 27 februari 1906 te Sint-Amandsberg.
In de gezegende leeftijd van 82 jaar is zij rustig en dankbaar
ingeslapen in de Maria Middelaars kliniek te Sint-Niklaas

God geve haar die Rust en Vrede die zij zolang gezocht heeft
2 Corinth. 4 11

Uit haar naam, dank aan al haar vrienden in Vlaanderen en Holland
Dr. Pieter Vis - Houten-Nederland-Sint-Niklaas
Mevrouw Marva Van Dommelen - De Clercq, kinderen en
kleinkinderen, Sint-Niklaas-Waas
alle Neven, Nichten en achterneven en -nichten.

DE VOORNAAMSTE FEITEN EN GEBEURTENISSEN VAN 1986-1987-1988

- 20.01.1986: Vergadering Raad van Bestuur : dank aan Elza De Clercq voor de ontvangen schilderijen (erven Pieck).
- 27.02.1986: Elza De Clercq is 80 jaar : wij sturen bloemen.
1986: De monografie over René De Clercq van Koen Hulpiou, bekroond door de Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal- en Letterkunde, komt van de pers. Dit is hét standaardwerk over R.De Clercq.
- 02.08.1986: Pieter Vis, concertzanger uit Houten (Utrecht) komt op bezoek bij Elza De Clercq naar aanleiding van een plaat met liederen van René De Clercq getoonzet door Emiel Hullebroeck.
- 08.1986: Elza en Pieter Vis maken een plan om een dubbel LP te realiseren met liederen (tekst én muziek) van René De Clercq. Elza zou haar spaargeld en huis aan dit project besteden. Het kontrakt luidt : "Indien er verlies is, zal dit door Mw De Clercq gedragen worden. Indien er winst is, zal deze winst toevertrouwd worden aan dhr Pieter Vis, die daarmee een ander muzikaal projekt van andere werken van R.De Clercq zal kunnen financieren".
- 08.1986: Schenking door Elza van handschriften, tekeningen, boeken en voorwerpen.
- 19.08.1986: Elza telefoneert naar onze voorzitter : "Ik heb mij overschat en wil de getekende kontrakten verbreken. Gelieve het projekt met Pieter Vis over te nemen na eerst de financiële mogelijkheden na te gaan".
- 09.1986: De kontrakten met de platenmaatschappij hebben wij (gelukkig) kunnen annuleren en er is kontakt met Pieter Vis, die ons een bezoek brengt op 11 september 1986 te Kortrijk.
- 14.09.1986: Elza bezoekt onze Stichting en is vol lof over onze werking en archief.
- 14.11.1986: Clem Deridder, voorzitter van het Davidsfonds, en zijn echtgenote brengen een bezoek aan ons archief en de restauratiewerken van het geboortehuis van René De Clercq.
- 22.11.1986: Pieter Vis zegt het geplande bezoek aan onze Stichting af. Tijdens dit bezoek moest een nieuw plan voor "de plaat" besproken worden.
- 27.12.1986: Ons bezoek aan Elza. Zij zal toch een dubbel LP uitgeven en stelt haar gehele bezit ter beschikking van Pieter Vis die het projekt moet uitvoeren. Haar vleugelpiano heeft zij reeds aan Pieter geschonken. Wij bieden onze hulp aan voor het maken van de plaat. Elza belooft ons te gepasten tijde te kontakteren.
- 29.12.1986: Van de Stichting Gretha & Adri Pieck (Nederland) verwerven wij een schilderij van Gust Desmet. Mw Veenendaal schenkt een houtskooltekening van R.De Clercq met dwarsfluit. Wij kopen 100 kunstboeken over de "gezusters Pieck".
- 1986: Het Gemeentebestuur van Deerlijk beslist zelf de restauratie van het geboortehuis uit te voeren en te bekostigen.

- 24.01.1987: Aangetekende brief van Elza waarin zij alle giften teruggeeft om aan Pieter Vis te geven.
- 18.02.1987: Onze Stichting die een René De Clercqmuseum in zijn geboortehuis wil inrichten, antwoordt aan Elza dat wij niets willen teruggeven. Alle schenkingen zijn eigendom van de vzw.
- 14.03.1987: Koen Hulpiou en zijn echtgenote bezoeken onze Stichting.
- 16.04.1987: Bezoek aan Mw Wwe Joost De Clercq-Cognie Betty. Wij krijgen geschriften en foto's om te kopiëren.
1987: Ons archief wordt verder uitgebreid. Ons Gemeentebestuur stelt een Geko ter beschikking die het archief verder ordent en katalogeert. De restauratie gaat verder onder het toezicht van Monumentenzorg. Schenking van het Davidsfonds Deerlijk van de overblijvende exemplaren van de biografie over R.De Clercq *Uit liefde alleen...* van Gilbert Depamelaere Een zeer waardevolle financiële steun.
- 15.11.1987: De jaarlijkse Algemene Vergadering van de vzw keurt de genomen beslissingen van de Raad van Bestuur unaniem goed.
- 13.12.1987: Voorstelling in de Stadsschouwburg te St.-Niklaas van een dubbel LP en album door P.Vis. Een delegatie van onze Stichting is aanwezig. De plaat is prachtig. Het album wemelt jammer genoeg van onjuistheden. Alles is gefinancierd door Elza De Clercq, de stad St.-Niklaas geeft een belangrijke subsidie.
- 28.01.1988: Elza De Clercq (82 jaar) huwt op haar ziekbed in de kliniek met Pieter Vis (38 jaar).
- 02.1988: De weekbladen *Privé*, *Weekend* en *De Post* schrijven : *schatrijke bejaarde (82) trouwt uit wraak zanger (38)*. Pieter Vis zegt : *mijn huwelijk is iets heel zakelijks*. Grote artikels met mooie bladzijden-grote foto's van het paar.
In de Nederlandse TV in een praatprogramma van Sonja Barend komt Pieter Vis uitvoerig vertellen over zijn bruid en wat hij allemaal voor Vlaanderen en R.De Clercq heeft gepresteerd.
- 1988: In Deerlijk wordt verder gewerkt aan de uitbouw van het museum. Er wordt een datum voor de opening van het museum bepaald : 25 november 1990.
- 16.01.1989: Elza overlijdt te St.-Niklaas.
- 18.01.1989: Pieter Vis zendt een overlijdensbericht naar onze Stichting.
- 20.01.1989: Begrafenis van Elza. Een delegatie van onze Stichting woont de uitvaart bij. We betonen ons medeleven aan de familie met volgende tekst :

De leden van de vzw Stichting René De Clercq bieden aan de achtbare familie hun diep medeleven aan. Zij zullen het levenswerk van Elza, "René De Clercq de bekendheid geven die hij verdient" onverpoosd verder zetten. Elza zal voortleven in onze herinnering en zij zal bij ons zijn op zondag 25 november 1990 als het museum René De Clercq plechtig wordt opengesteld in zijn gerestaureerde geboortehuis te Deerlijk.

In zijn regelmatige bijdrage in TV express levert Louis De Lentdecker commentaar bij de Pieter Vis uitzending van Sonja Barend. Daarbij stelt LDL dat het huwelijk van Pieter Vis met Elza vooral bestemd is om het werk van René Declercq gaaf te houden voor de toekomst en te beschermen tegen de greep van de fiskus. Wij willen niet ontkennen dat in bepaalde gevallen een huwelijk kan helpen om het werk van een kunstenaar gaaf te houden. In dit geval menen wij dat er andere en betere middelen bestonden. Immers de Stichting René De Clercq werd met dat doel opgericht en dat wisten en weten zowel Elza als de heer Vis. Het is dus zeer goed mogelijk en allicht heel waarschijnlijk dat alléén fiskale motieven hebben gespeeld om over de persoonlijke motieven van Pieter Vis maar te zwijgen.

In dezelfde bijdrage wordt René De Clercq door LDL een zeer middelmatig dichter genoemd. De beoordeling van een dichter is voor een deel subjectief, alleen willen wij LDL heel even herinneren aan het feit dat nog dagelijks de teksten van René worden voorgedragen en gezongen en dat vele van zijn strijddichten nog brandend actueel zijn. Zijn er zoveel Nederlandstalige dichters van wie zoiets, meer dan vijftig jaar na hun dood, kan gezegd worden? LDL behoort blijkbaar tot de grote groep mensen die de waarde van René De Clercq als dichter onderschatten omdat zij zijn (omvangrijke) werk niet genoeg kennen. Onbekend is helaas nog steeds onbemind. Precies daarom werd de Stichting in het leven geroepen.

LDL kan verder niet aanvaarden dat Pieter Vis zo maar klakkeloos aan tienduizenden kijkers wijs maakt dat het dank zij René Declercq is dat Vlaanderen Vlaams gebleven is, dat in Vlaanderen de mensen nog Vlaams spreken. Hij heeft gelijk, ook wij hebben al vastgesteld dat Pieter Vis gelijk had concertzanger te worden en geen historicus. Het is inderdaad zo dat het Vlaams zijn van Vlaanderen niet aan René De Clercq alléén te danken is, echter beweren dat René De Clercq daar geen positieve bijdrage zou geleverd hebben is wél verkeerd. Het wordt helemaal erg wanneer LDL beweert dat Vlaanderen Vlaams bleef ondanks de drijfverijen en het verraad van mensen als Declercq. Onze spontane eerbied voor de figuur René De Clercq gekoppeld aan onze feitelijke kennis van zowel zijn persoon als zijn werk doet onze haren ten berge rijzen bij dergelijke bewering. René schreef zelf *Uit liefde, uit liefde alleen, Vlaanderen, heb ik uw strijd gestreên!* In zijn hele, toch wel volumineuze werk, is geen woord te vinden dat ook maar in het minst het tegendeel laat vermoeden. René De Clercq is tijdens de turbulente tijden vóór, tijdens en na de Eerste Wereldoorlog inderdaad wel eens te onstuimig of te ondoordacht te werk gegaan maar dit mag daarom niet zomaar als drijfverij bestempeld worden. LDL zou beter dan wie ook moeten weten dat in Vlaanderen veel goedmenenden zwaar werden gestraft omdat ze, zoals achteraf blijkt, op het verkeerde paard hadden gewed. Hun doel was echter menselijk en eerlijk en vandaag nog altijd het onze, namelijk: Vlaanderen, zijn volk, zijn taal en zijn cultuur te ontvoogden en zijn eigenheid te bewaren met eerbied voor elk ander volk op deze wereld. Zij wilden geen heersers worden maar ze weigerden knechten te blijven.

Dr. René De Clercq

14 november 1877 - 12 juni 1932

Strijdend Toon-dichter van het Vlaamse Volk

Muzikale hulde t.g.v. zijn
110de geboortejaarviering en
zijn 55ste sterfjaarherdenking
14 november 1987

Op verkiezingszondag 13 december 1987 in de schouwburg van St.-Niklaas werd de plaat voorgesteld. Er was veel volk. Het was een ontroerende gebeurtenis met de dochter van de dichter, Elza, als middelpunt.

Het doet vreemd aan die welgekende teksten van René te horen met een gans andere muziek dan die we kennen. De melodieën van Emiel Hullebroeck moeten plaats maken voor de muziek van toon-dichter René De Clercq. We moeten even wennen aan deze nieuwe muziek en zangwijze. Slechts na enkele malen luisteren dringt de muziek van René tot ons door.

De vertolking is prachtig: Jeroen de Vaal, Marie-Cecile Moerdijk en Pieter Vis zingen klaar, duidelijk en ontroerend mooi. Geen statische concertuitvoering maar levende liederen. Zonder de andere vertolkers onrecht aan te doen brengt het St.-Niklaas-mannenkoor ons de meest aangrijpende uitvoering.

De archiefopnamen van Elza laten ons een goed geschoolde zangeres horen. De opnamen van 12 juni 1987 zijn echter alleen als dokument interessant.

Op de dubbele LP staan juistgeteld 63 nummers. Het is onbegonnen werk ieder nummer te bespreken. Daarom onze raad: koop de dubbele LP of cassette en luister! Het wordt een boeiende ontdekking van René De Clercq als toondichter.

Verkrijgbaar bij:

1. Kulturele Raad, 2700 St.-Niklaas
rekening nr 413-9153561-19
dubbele LP = 1270 fr. + 50 fr. verzendingskosten
cassette = 1095 fr.
2. Disco Gero (Geert Roose)
Schoolstraat 8
8740 Deerlijk

Solisten:

Jeroen de Vaal, Hans Veldhuizen, Robin van Beek, Lieve Suys, Margje van den Heuvel, Marie-Cecile Moerdijk, Elza De Clercq, Pieter Vis

Koren:

Scaldis Cantat, St.-Niklaas
Mannenkoor, Ieper

Begeleiding:

Janet Raes, Luc Bogaert, Ko van der Velpen, Herman van Schaijk, Jef Moerman

Dubbele LP of cassette

Pieter VIS. *Dr. René De Clercq (14 november 1877-12 juni 1932)*
Strijdend Toon-dichter van het Vlaamse Volk.

Uitgegeven door de Culturele Raad en het Stadsbestuur van Sint-Niklaas in 1987.

Werden voor de plaat lovende woorden gebruikt, dan kan dit helaas niet herhaald worden voor de begeleidende brochure. Verwijzend naar het vlotte en degelijke werk van Gilbert DEPAMELAERE, *René Declercq, uit liefde alleen...*, Deerlijk, 1977 en naar het standaardwerk van Koen HULPIAU, *René De Clercq : een monografie*, Gent, 1986 is dit een totaal overbodige brochure die dan nog bol staat van de meest uiteenlopende fouten. Dat de schrijver zelf enig vermoeden heeft van de poverheid van zijn werkstuk kunnen we afleiden uit zijn inleiding, waar hij schrijft: *Vergeet u echter één ding niet : ik heb dit werk slechts in een half jaar, tussen al mijn drukke werkzaamheden door, kunnen bestuderen en niet alles was thans meer te achterhalen, hetzij door zoekraking of door tegenwerking uit Deerlijck (sic) (de "René De Clercq Stichting")*. Dit kan helaas niet als verontschuldiging worden ingeroepen, want van wat men niet goed kan doen blijft men beter af. De schoenmaker was dus beter bij zijn (muzikale) leest gebleven.

Pieter Vis kan het blijkbaar ook niet nalaten de Stichting René De Clercq een veeg uit de pan te geven door te stellen dat wij zijn project hebben tegengewerkt. Dat dit een grove leugen is weet de heer Vis maar al te best. De waarheid is dat wij als stichting reeds lang vóór Pieter Vis eraan dacht, de waarde en de schoonheid van de muziek van De Clercq kenden en met de idee speelden om een langspeelplaat uit te geven. Daar ons de muzikale competentie ontbrak en wij niet over de nodige financiële middelen beschikten moesten wij voorlopig van het plan afzien. Wanneer wij dan langs Elza De Clercq in 1987 van het project van Pieter Vis hoorden, hebben wij spontaan onze medewerking aangeboden. Deze werd echter door Pieter Vis hooghartig afgewezen. Wij hebben hem zelfs copies bezorgd van muzikale handschriften waar hij geen weet van had en ook niet kon van hebben. Kan dit tegenwerking worden genoemd? Had hij de door de Stichting uitgestoken hand aangenomen dan zou hij ook op p.36 niet hebben moeten schrijven dat de (originele) orchestraties van *De Vlasgaard* en *De Gouden Vrouw* zoek zijn. Deze werden nl. door de Stichting opgespoord en gevonden en berusten op ons archief.

Dat in hun voorwoorden Elza De Clercq de brochure een *diepgaande studie* noemt en schepen van St.-Niklaas Daniël Antheunis schrijft dat *nooit in onze Vlaamse geschiedenis werd de figuur en de betekenis van René De Clercq zo perfect geduid zal wel als beleefdheid bedoeld zijn*.

Voorbijgaand aan de irriterende drukfouten en zelfs taalfouten (de brochure vermeldt nochtans een tekstcorrector) staan we even stil bij fouten van een erger soort, nl. fouten die de figuur en het werk van de dichter raken :

- De vader van René De Clercq stierf niet vóór zijn vertrek naar het college maar toen hij in de 4de Latijnse zat (1893) (p.4)

- Hij vloog niet "snel" buiten uit het college van Tielt maar toen hij in de retorica zat (p.4)
- Pieter Vis laat het gedicht *Tineke van Heule* uit de bundel *Gedichten* (1907) komen. Het werd echter voor het eerst gebundeld in *Uit Zonnige Jeugd* (1916) (p.4)
- *Ideaal* is niet de eerste dichtbundel van De Clercq, verschenen op zijn 19de verjaardag, maar *Gedichten* (1896). *Ideaal* verscheen pas in 1900 (p.5)
- Op dezelfde blz. wordt dan het zangspel "*De Vlasgaard*" (in dezelfde § nog eens *Vlasgaard* genoemd) betiteld als zijn "eerste uitgegeven dichterswerk" (p.5)
- De school te Nijvel waar De Clercq les gaf was geen atheneum maar een gemeentelijk college (p.5)
- Dat er nergens zoveel leeuwerikken zijn als in Deerlijk zal hopelijk als grap bedoeld zijn (p.5)
- Het onderschrift van foto nr 12 noemt De Clercq de *toon-dichter* en Jozef Vandermeulen de *componist* van *De Vlasgaard*. Wij dachten toch dat beide woorden synoniem waren (p.5)
- Op dezelfde p.5 beleeft *De Vlasgaard* nu eens 23 opvoeringen dan weer 24 opvoeringen te Gent.

Tot zover een bloemlezing uit de storende fouten van de eerste 5 bladzijden. Dit moge volstaan als taxatie voor de rest van de brochure.

Afgezien van de taalfouten en de drukfouten is de brochure vlot geschreven in een journalistieke stijl met overvloedig en interessant illustratiemateriaal. Pieter Vis treft echter zelden de essentie, het lijkt pure Spielerei, een samenraapsel van soms nietszeggende faits divers. Zijn tekst is iets beter - hoe kan het anders? - als hij over De Clercq als componist spreekt. Toch worden er eigenlijk geen nieuwe gegevens aangebracht i.v.g. met het werk van K.Hulpiau.

Tot besluit kunnen we stellen dat de langspeelplaat een verrijking is voor de kennis van René De Clercq : het toont een niet gekend aspect van de dichter, nl. zijn grote kwaliteiten als toondichter. Wie de plaat beluistert zal er door ontroerd worden. De begeleidende brochure echter was beter niet geschreven geweest omdat ze door de vele fouten en onnauwkeurigheden alleen maar verwarring kan stichten bij de studie van de figuur en het werk van René De Clercq.

ONTBREKENDE BOEKEN IN ONS ARCHIEF

Onze verzameling van de werken van René De Clercq is helaas nog steeds niet compleet. U zou de Stichting een bijzondere dienst bewijzen mocht u ons een van de volgende werken (tegen betaling) aan de hand doen :

Gedichten, Jules Vermaut, Kortrijk, 1896, 67p.

Echo's, A. Siffer, Gent, 1900, 131p.

Natuur, Julius De Praetere, St.-Martens-Latem, (1903), 128p.

Van aarde en hemel, vermeerderde uitgave, S.L. Van Looy, Amsterdam, 1924, 103p.

Van aarde en hemel, vermeerderde uitgave, A.W. Sijthoff, Leiden, 1928, 103p.

Halewijn's straf, A. Siffer, Gent, 1898, 20p.

De internationale roeiwedstrijd te Terdonck, (Jong Vlaanderen) Gent, (1900?) 16p.

Halewijn. Opera in drie bedrijven en vijf taferelen. In De Vlaamsche Gids, 2 (1906) p.112-145

De vlasgaard. Zangspel, V. Roegiers-Van Schorisse, Gent, 1905, 32p. (een co-productie met Jan Lefèvre)

De hoeven. Drama in drie bedrijven, Gebroeders Janssens, Antwerpen, 1913, 58p. (een co-productie met Jan Lefèvre)

De vlasgaard. Zangspel in drie bedrijven en vier taferelen. 3de uitgave, Pol Saelens, Gent, 1921, 48p. (een co-productie met A. Sevens)

A book of Homage to Shakespeare to commemorate the three hundredth anniversary of Shakespeare's death, Edited by Israel Gollancz, Oxford, 1916 (bevat een vertaald gedicht van De Clercq, op p.465)

Anthologia Belgon Poieton. II. Hoi Phlamandoi, Athene, 1970 (bevat een vertaald gedicht van De Clercq op p.64)

WIJ HEBBEN NOG TE KOOP (en u steunt hiermede onze Stichting) :

HET LEVEN EN WERK VAN GRETHA EN ADRI PIECK .....ex. x 670 = ...
gebonden boek, linnen kaft met goudopdruk,
216 pagina's, 360 illustraties waarvan 170
in kleur, uitgegeven door de Stichting
G. & A. Pieck, met advies van Max Pieck
(beperkte voorraad)

RENE DECLERCQ...UIT LIEFDE ALLEEN .....ex. x 440 = ...
geïllustreerde biografie met tientallen
foto's. Prachtig kijk- en leesboek.
voorwoord : André Demedts.
geschreven door G.DEPAMELAERE
ingenaaid - 164 pagina's

RENE DE CLERCQ. Een monografie .....ex. x 1290 = ...
door Dr.K.HULPIAU
Bekroond door de Koninklijke Academie
voor Nederlandse Taal- en Letterkunde
Hét standaardwerk over René De Clercq
ingenaaid - 503 pagina's
(zeer beperkte voorraad)

LIEDEREN LEEFT .....ex. x 430 = ...
Een bloemlezing uit de beste gedichten
van René De Clercq, door de dochter
Elza De Clercq verzameld, en ingeleid
door Wies Moens ingenaaid - 202 pagina's
(zeer beperkte voorraad)

DE NOODHOORN .....ex. x 430 = ...
Facsimile-uitgave van de 5de druk met
tekeningen van Adri Pieck, uitgegeven
door de dochter Elza De Clercq
ingenaaid - 198 pagina
(zeer beperkte voorraad)

totaal :

BETAAL ..... fr op rekening nr 463-5147011-71
en u ontvangt deze boeken PORTVRIJ.

Ik wens een faktuur in .... exemplaren met de volgende
tekst .....

Richt uw bestelling aan : **Stichting René De Clercq vzw**
Beverenstraat 16
8740 Deerlijk
en deze wordt prompt uitgevoerd.

DANK U.